

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

(ВЛАСНИК МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ДЕЛА)

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. ПРЕТПЛАТА СЕ ПОЛАЖЕ У НАПРЕД, И ТО НАЈМАЊЕ ЗА ПОЛА ГОДИНЕ, КОД СВИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ, И ИЗНОСИ: 20 ДИНАРА НА ГОДИНУ ЗА ДРЖАВНА И ОПШТИНСКА НАДЛЕШТВА, А ЗА СВЕ ДРУГЕ ПРЕТПЛАТНИКЕ У ОПШТЕ 12 ДИНАРА ГОДИШЊЕ. ЗА ИНОСТРАНСТВО: ГОДИШЊЕ 24, ПОЛУГОДИШЊЕ 12 ДИНАРА У ЗЛАТУ. ПОЈЕДИНИ БРОЈЕВИ „ПОЛИЦИЈСКОГ ГЛАСНИКА“ НЕ ПРОДАЈУ СЕ. РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

П Е Т А Р I

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉ СРБИЈЕ

ПРОГЛАШУЈЕМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА СКУПШТИНА, САЗВАНА У РЕДОВНИ САЗИВ ЗА 1. ОКТОБАР 1912. ГОД, НА VII РЕДОВНОМ САСТАНКУ 10. ОКТОБРА 1912. ГОДИНЕ РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО:

ЗАКОН

о
измени и допуни о уређењу санитаретске струке и чувању Народног Здравља

који гласи:

Члан 1.

Члану 9-том додаје се нова тачка 5, која да гласи:

Док постоји оскудица у лекарима и док сваки срез не добије најмање

по једног лекара, а најдуже за време од шест година, може Министар Унутрашњих Дела примити у службу као среске, општинске и епидемијске лекаре изузетно и стране поданике, ако имају диплому доктора целокупног лекарства и поднесу доказе да имају права праксе у својој држави.

Лекарима под уговором може Министар поред плате одредити и додатак, према природи посла и месту у коме служе.

Члан 2.

Одобрава се поступак Министру Унутрашњих Дела после објаве мобилизације у смислу 1. члана овога закона.

Ове измене постају закон кад их Народна Скупштина усвоји и Краљ потврди.

Препоручујемо Нашем Министру Унутрашњих Дела да овај закон обнародује, а свима Нашим Министрима, да се о извршењу његовом старају, властима пак заповедамо

да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

14. октобра 1912. год.
у Врању.

П Е Т А Р С. Р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата
Министар Правде,

Д-р М. Полићевећ С. Р.

Председник
Министарског Савета,
Министар Иностранних Дела,
Ник. П. Пашић С. Р.
Министар Финансија,
Д-р Л. Пачу С. Р.
Министар
Унутрашњих Дела,
Стој. М. Протић С. Р.
Министар Правде,
Д-р М. Полићевећ С. Р.
Министар
Народне Привреде,
К. М. Стојановић С. Р.
Министар Грађевина,
Ј. П. Јовановић С. Р.
Министар
Просвете и Црквених Послова,
Љ. Јовановић С. Р.
Министар Војни
инженер,
Рад. Бојовић С. Р.

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

Организовање власти у ново-ослобођеним крајевима

После петвековног робовања дошла је најзад слобода; после петвековног безвлашћа наступили су ред и сигурност.

Наша браћа у Санџаку, Старој Србији и Македонији, до сада без икакве законске заштите и потпоре, на милости и немилости некултурних Турака и дивљих Арнаута, потпуно бесправно робље, дочекала су ево, захваљујући Свевишњему, да добију организоване и уређене власти, власти српске, које ће им осигурати оно што је сваком људском бићу најсветије и најдраже: личност и слободу, мир и спокојство, част и имовину. А колико су тек она жељна свега овога?

Требало је да падне хиљадама њихових глава од крволочних Арнаута и обесних турских зулумџара, за које у „културној“ Турској нису постојали ни судови ни власти; требало је да хиљадама њихове браће иструне по турским томруцима само зато што су се Србима називали и српски осећали и мислили; требало је да својим рођеним очима гледају како им Турци и Арнаути бешчaste и онаказују најрођеније и најмилије; требало је, најзад, да њихова браћа из слободне Краљевине залију својом јуначком крвљу сваку стопу ослобођеног земљишта, па да у славној Душановој постојбини поново завлада његов Законик, који је подједнако штитио и господара и роба, и домородца и странца, и победиоца и побеђеног.

Време испаштања и искушења било је и дуго и тешко, али је и њему најзад дошао крај. Захваљујући победоносној српској војсци, у старим царским и краљевским градовима: Скопљу, Призрену, Расу и Жељгиљову вију се већ српске тробојке, и заповедају српски органи и српске власти.

За прве представнике власти у ново-ослобођеним крајевима Врховна Команда до сада је поставила:

1. Г. Михаила Церовића, начелника округа београдског — за округ Скопљански;
2. Г. Михаила Зотовића, начелника округа ужичког — за округ Ново-Пазарски;
3. Г. Тодора Станковића, народног посланика — за округ Приштински, и
4. Г. Ранка Трифуновића, члана Управе града Београда — за округ Кумановски.

Задатак првих полицијских старешина у ново-ослобођеним крајевима неће бити ни мало лак. Они ће имати да организују среске и општинске полицијске власти у новим окрузима; да заведу ред и сигурност у крајевима у којима је више од пет векова владала анархија, и у којима су власти само по имену постојале; да, тако рећи, из ничега створе камен темељац за потпуно правно уређење Нове Србије. Посао овај и тежак је и озбиљан, али смо ми уверени да ће њихова подобност и њихов патриотизам све савладати. Нека им је срећан и успешан рад!

СТРУЧНИ ДЕО

ДРЖАВИНА КОД ИЗВРШЕЊА

У закону је изрично казано да се туђе ствари не смеју узимати у попис за дужникове дугове (§ 471. тач. 1. грађ. с. пост.) и прописана је казна за чиновника који противно томе уради (§ 500. а. грађ. с. пост.). Али у пракси врло често се дешава да питање о својини ствари, које треба пописати, није јасно, и онда се спорне ствари имају пописати, а решењем расправити питање која ће од интересованих страна бити упућена суду да своје право докаже, јер полицијска власт није судска власт и не суди о својини.

У том случају извршне власти долазе у прилику да решавају о државини пописаних ствари. Свега још један случај има кад извршна власт такође решава о државини пописаних ствари, а то је при самоме попису: да ли ће их одузети од лица код кога се налазе и продати стараоцу на чување под законом одговорношћу или неће (§ 466. б. грађ. с. пост.). Од државине зависи такође која ће страна бити упућена на парницу ако се неко јави да су пописане ствари његове а не дужникове.

Из овога се види колико је право дато у овом случају извршној власти; колико може бити непријатности за интересована лица при одузимању ствари и колика је грдна разлика да ли ће неко бити тужилац или тужени!

И приликом удејствовања забрана и приликом извршења наплате по осуди, законодавац је наредио да се пописана покретност, ако је у државини дужниковој, одузме од њега и преда одређеном стараоцу на чување под законом одговорношћу, ако стараоца има. Ако стараоца нема, законодавац предвиђа два случаја. Приликом извршења забране закон наређује да пописана покретност остане при дужнику (§ 406. грађ. с. пост.) а у случају извршења осуде, законодавац наређује власти да она стараоца постави и пописане му ствари преда на чување (§ 466. б. гр. с. пост.).

Наше власти врло неједнако поступају у одлучивању да ли се извесна покретност налази у рукама дужника, да ли је у државини дужниковој, или се налази у државини другог лица, а баш то питање, у чијој је државини пописана покретност, треба одмах при попису расправити и онда не би нимало тешко било донети правилно решење о упуту на парницу у смислу § 466. б. грађ. суд. пост. То је у толико потребније што би извршна власт имала после једну сигурну основу за одлучивање при упуту на парницу.

Приликом одређивања права државине извршна власт има и право и дужност да цени све доказе које јој интересована лица поднесу, али, тад извршна власт има да расправља и решава *једино о државини*. Сва друга питања, на пример, о својини, извршна власт не сме да расправља, јер није надлежна. Право из-

вршне власти у овом случају је строго ограничено и она се има кретати само у одређеном кругу. Све друго што неке власти раде, потржући чак некад грађански законик, јесте само једна дангуба и неразумевање посла. Извршна власт, која не суди, не сме да се упушта ни у шта више него само у оно што јој је законом изрично дозвољено.

Неједнакост поступања наших извршних власти у питању одузимања ствари и упућивању на парницу долази поглавито од тога што оне нису увек начисто шта је то државина. Многи узимају обичну физичку везу између лица и ствари као доказ о државини. На пример, зато што извесно лице станује у истој соби, у којој су нађоне пописане ствари, сматрају да то лице има државину тих ствари, и ако је оно дужник одузимају их и продају стараоцу. Други опет на сличан начин изводе да жена, ако је муж дужник, нема никад државину ствари које су у кући. — За потврду разноликог поступања могло би се овде навести безброј примера најразличитијих решења, па не само нижих власти, него и Министарства Унутрашњих Дела и Државног Савета.

Ево, шта за државину каже г. А. Ђорђевић у својој књизи *Систем Приватног (грађанског) Права*.

Детенција (придржина) значи да неко има какву (телесну) ствар у својој *фактичкој* или *физичкој* власти; значи фактичко стање да је нека ствар потчињена кругу или сфери власти каквога лица: дакле, само фактички или физички одношај лица према ствари, без обзира да ли је та власт томе лицу и правно оправдана или није.

Државина значи да је нека ствар у свој својој *потпуности* потчињена фактичкој власти каквог лица и да ово има вољу или *намеру* да је искључиво за самог себе има, те да се њом ако и како хоће користи. Дакле, за државину треба двоје: *фактичка власт* (*corpus*) и *државинска воља* (*animus*).

И детенција (*corpus*) постаје државином кад детентор има вољу да ствар коју држи потчини својој искључивој власти; т. ј. кад детентор то што у истини држи *хоће за себе самог да има*. (в. § 198. грађ. зак.).

Према томе имају детенцију али немају државину, јер им недостаје државинска воља:

- а.) *употребилац*. — § 372. гр. зак.
- б.) *уживалац*. — § 374. грађ. зак.
- в.) *послужопримац*. — §§ 582. и 583. гр. зак.
- г.) *закупац*. — § 677. грађ. зак.
- д.) *заложник поверилац*, који држи заложну покретну ствар. — § 307. и 317. грађ. зак.
- ђ.) *чувар туђе ствари*. — § 569. и 571. грађ. зак.
- е.) *заптивач* или *секвестор*. — § 581. грађ. зак.

ж.) *старалац узабрањених и обустављених ствари*. — §§ 405. и 424. грађ. с. пост.

Тако вели г. Ђорђевић, а кад власт буде начисто шта је државина неће јој бити тешко одредити се при одузи-

мању ствари и при упуту на парницу. Власт ће тад знати да дужник може имати код себе извесне ствари па да ипак нису у његовој државини; онда ће такође знати да и жена дужникова, или његова деца, могу тако исто имати државину на стварима које се при дужнику налазе. Па не само то него и неко трећи, који не станује са дужником може имати државину на стварима које су код дужника.

Нарочито наше власти греше кад се државина доказује јавним исправама. Има их који таквим исправама негирају сваку вредност или се оглашују да нису надлежни за оцену тих доказа и упућују подносиоца таквих исправа на суд да доказује то што је јавном исправом као таквом потпуно доказано. Ако је јавна исправа поднота да докаже државину, власт мора да је призна као потпун доказ о ономе о чему гласи, а ко противно тврди, он мора ићи на суд да ту јавну исправу редовним путем поништи.

Могу ти докази бити удешени, нарочито спремани, али извршна власт није надлежна да то истражује. Грађански поступак, по коме извршна власт има да долује, формалан је закон, и, кад је испуњена форма, извршна власт мора да прими стање какво је; њој није задатак да истражује материјалну истину; то ни судови не раде при суђењу грађанских спорова. И кад, на пример, жена дужникова, приликом пописа покаже поравњење за доказ да је она сопственик пописане покретности, онда, ако она станује са дужником, што је увек законска претпоставка, ствари нису у државини мужа — дужника, већ у њеној, јер и она има фактичку власт над тим стварима и вољу да их држи у своје име. Неће ваљданико тражити да жена своју имовину држи ван мужевљеве куће или да је нарочито издваја и закључава. У овом случају не може се узети претпоставка да је муж глава куће (§ 109. грађ. зак.) и да је све у кући његово, као што неко власти сматрају. — Тако исто дужник може имати туђе ствари у послузи, у закупу, на остави итд. Власт мора о свему томе да води рачуна и да не ствара ни себи ни другоме неприлике и излишне послове, и трошкове. Само у свима тим спорним случајевима извршна власт, зато што не суди о својини, треба да изврши попис покретности и да на тај начин обезбеди интересованим странама предмет спора, а после расправивши питање о државини да одлучи где ће пописане ствари остати (§§. 405. 406. и 466. б. грађ. с. пост.) и да у смислу §. 466. грађ. пост. реши која ће интересована страна бити тужилац.

Не могу се сви ови спорни случајеви навести јер се они јављају при самом раду, а „праксом“ наших извршних власти они су постали још разноврснији. Но, кад власт буде имала пред очима да јој је у свима пом. случајевима задатак само да одреди државину и да се ова може доказивати, онда јој није тешко пронаћи пут и законито поступити.

Душ. Николић.

РАЗБИЈАЊЕ КАСА¹⁾

Разбијање касе готово је увек дело професионалних и специјалних крадљиваца. У пракси се, истина, налазе с времена на време касе разбијене и од случајних крадљиваца, али су ове касе махом старог модела, које дају релативно слаб отпор. Кривци у овим случајевима готово су увек бив. браварски или металски радници, којима професионално знање олакшава посао.

Модерне и старе касе.

Конструкција касе знатно се изменила у последње време. Модерне касе отпорне су у истој мери и према ватри и према насилном отварању. Њихов отпор поглавито почива у систему њиховог затварања и специјалној изради њихових челичних зидова. Материјал од кога су ове касе направљене првог је квалитета и веома отпоран према ватри и удару. То је често челик помешан са хромом.

Као што ће се доцније видети, модерне касе често се нападају топлотом те су с тога њихови конструктори — да би избегли растапање челика на високој температури — пронашли систем унутрашњег појачавања челичних плоча, које спречава, или бар знатно задржава, отварање касе чак и у овим случајевима кад је један део спољашње плоче пробушен растапањем. Ово се постиже помоћу челичних шипки, које су веома јако утврђене, на одстојању од по 5 см., на целој површини између унутрашње и спољашње плоче, пролазећи кроз празнину између њих. Празнина ова испуњена је материјом, сличном цементу, која је такође веома отпорна према високој температури. Заштита од топлоте појачана је, шта више, другом интервалом између средње и унутрашње плоче, испуњеном материјом која је рђав спроводник топлоте, као што је н. пр. азбест. Спољашњи део, изолисан растапањем, не може, дакле, пасти, и готово је немогуће извадити га чак и са најјачим инструментима. Да би се створио отвор треба растопити челичну шипку, али је за ову операцију потребна велика количина гаса, до које крадљивац тешко може доћи.

Према данашњим модерним касама, систем старих каса био је врло прост. И старе касе имају, додуше, зидове од челика и са интервалама, али спољашњи део, изолисан растапањем, пада, јер нема челичних шипки да га задрже. Шта више, и њихове браве биле су много простије од брава на модерним касама, и комбинације с њима нису се могле изводити тако потпуно као код модерних брава.

Касе старог система нису више заштићене од данашњих средстава за њихово разбијање. То су касе обложене танким челичним плочама, чија је унутрашњост испуњена дрветом. Браве су им тајне. Ове касе често се још налазе по трговачким кућама, па чак и по банкама и јувелирским радњама.

Данас фабриканти такође покушавају да заштите касе од насилног отварања, испуњујући их разним материјама, као што су; антитермит, антиладрон и т. д. Принципи овог заштићавања састоји се у растварању ових материја услед топлоте. Приликом покушаја отварања ових каса развијају се гасови који трују злочинце. Поједини фабриканти у Америци снабдевају унутрашњост својих каса нарочитим диспозитивима за одбрану. У овом циљу они на дно касе међу цијанир-поташу у један, а сумпорну киселину у други рецепијенат. На случај насилног отварања касе, специјални механизам отвара рецепијенат са сумпорном киселином, која се преручује у цијанир-поташу, услед чега се одмах развија отровни гас који с места трује крадљивца чим га удише.

Отварање касе.

Отварање касе зависи, сасвим природно, од њено конструкције. Оне старог модела могу се отворити помоћу оруђа за обијање, без помоћи топлоте или електричне материје. За отварање модерних каса потребна су, међутим, ова последња средства.

Случајеви, у којима су касе биле отворене удешеним кључевима, врло су ретки у пракси. У овим случајевима крадљивци су обично чиновници или слуге покраденог, који су били у могућности да дођу до дупликаата кључа.

Ако је каса сасвим старог модела, за њено разбијање довољни су, у већини случајева, чекић, клешта и длета. Длето се завлачи између крила врата и оквира, и забија чекићем. Танке челичне плоче не дају много отпора. Оне се искривљују и могу се ишчупати. Понекад крадљивци јаким ударцима чекића просто извале врата.

Одношење касе.

Пошто су операције око разбијања касе скопчане с лупом, која евентуално може привући пажњу суседа, то се крадљивци труде да разбијање касе врше на месту где се не морају плашити лупе и изненађења, и у овом циљу односе често касе на усамљена места, која су понекад доста удаљена од позорнице крађе. За одношење тешких каса крадљивци не презају да и сама кола доведу пред опљачкану кућу. Тако је 26. августа 1901. год. каса једног париског јувелира, тешка 400 килограма, била однета из радње, и нађена тек после два дана на једном пустом терену, разуме се разбијена и испразњена. Новембра месеца 1902. год. из једног места близу Меца однета је каса у тежини 800 килограма; нађена је разбијена у околним пољима. Јула месеца 1908. год. између подне и два часа по подно, један опасан крадљивац однео је, из канцеларије Суда Добрих Људи у Лозани, малу касу старог модела, и разбио је чекићем у једној оближњој јарузи.

У једној фабрици, у околини Лозане, злочинци су изнели кроз прозор касу из бироа на првом спрату, спустили је помоћу ужета низ степенице и разбили је на једном празном плацу, на 100 м. од фабрике.

Ако у кући никог нема преко ноћи, крадљивци приступају одмах разбијању касе, пазећи при овоме да какав случајни пролазник не чује њихову лупу. Они полажу касу на какав застирач, обично на дебелу асуру или у опште на предмет који ће мање одјекивати од голог патоса. Најзад, да би смањили звук, они затварају шалоне, спуштају завесе и т. д.

Приликом разбијања касе једног железничког бироа у Лозани, крадљивци су положили касу на један застирач, овај одвукли до подрума и тек у њему приступили њеном разбијању помоћу чекића и длета. У овом случају крадљивци су потпуно познавали кућу и навике њених чиновника и млађих. Знајући да у бироу никога нема преко ноћи — а да би се уверили да ли су сви изишли — они су телефонирали око 9 часова у вече. Кад им се на телефону јавила жена која се старала о чистоћи бироа, изјавили су да су погрешили телефон и молили су за извињење. У 11 часова поново су телефонирали, и овога пута нико им се није јавио. Сигурни да у бироу никог неће наћи, приступили су послу.

Касе данашњег модела, т. ј. касе средње величине које имају јувелири, бележници а понекад и мање банкарске куће, не могу се лако разбити помоћу чекића, клешта и длета, и ако нису најновије конструкције. Да би их отворио, крадљивац је принуђен да употреби нарочита оруђа и нарочиту методу. Он се обично труди да у блиндажи касе пробуши отвор који би био довољан да се из касе извади њена садржина, или да се скине брава и на тај начин отворе врата. У првом случају он напада касу на најслабијем месту, а у другом око браве. Оруђа, која у овом циљу употребљује, јесу: ручна тестера добро подмазана, сврдао, велики сврдао за бушење метала итд.

Оруђе за обијање.

Операција обијања касе састоји се у бушењу читаве серије рупа у њеној блиндажи, које су доста близу једна другој, и у вађењу делова блиндаже између ових рупа помоћу металне тестере или чекића. У првом случају ови се делови стружу, а у другом одваљују.

У једном покушају обијања касе нашли смо код једног од окривљених специјално оруђе, које је послужило за овај покушај. То је била једна челична круна, на чијим су ивицама били утврђени, помоћу шrafoва, врло јаки челични зупци, слични зупцима великих тестера. У средини њеној налазио се сврдао, ушrafoњен у једној гвозденој плочи, али се могао и демонтирати. Покретан рукама, инструмент овај вадио је из челичних плоча делове сферичног облика и правио отвор, који је био довољно широк за провлачење руке одраслог лица.

Пошто је ово било први пут да видимо овакво оруђе, то смо истраживали да ли се оно употребљује још за какве циљеве. Захваљујући љубазности професора Гроса, из Граца, сазнали смо, да се овај инструмент још употребљује у једној фабрици локомотива, у Букурешту,

¹⁾ Из дела Manuel de Police Scientifique (technique) од А-р Р. А. Рајса.

за бушење челичних плоча у циљу постављања цеви за гројање. И ако је окривљени био ухапшен, ипак нам није хтео казати како је дошао до овог инструмента.

Дошава се понекад да крадљивци одnose и модерне касе, и разбијају их на тенане помоћу чекића и дгета. За овај посао потребно је дуго времена.

Употреба топлоте.

Ако крадљивац хоће одмах, на лицу места, да одвори модерну касу, мора употребити топлоту да би растопио дебелу и отпорну челичну блиндажу. Помоћу цеви, које спроводе топлоту, крадљивци секу парче блиндаже, растапајући га на високој температури. Ове цеви имају два резервоара са компримираним гасом: у једној је водород или ацетилен, а у другој кисеоник. Гасови ови мешају се на самом месту упаљивана, које је специјалне конструкције. Произведени пламен врло је дугачак, шиљаст и веома високе температуре (2000 до 3000 степени). Али ова висока температура није још довољна да растопи плочу блиндаже у дебелини 20 м. м. Знатан део топлоте губи се услед ваздушнoг хлађења и особине челика да спроводи топлоту. Да би ово избегли, крадљивци прво загревају обичном топлотом место које намеравају напаст, па онда пуштају на њега чист кисеоник. Челик, под извесним условима, сагорела сам, образујући, под утицајем кисеоника, оксид гвожђа.

Ако је блиндажа веома дебела, обична цев за спровођење топлоте није довољна, те с тога крадљивац мора употребити тако звану Фушеову цев, која је дугачка отприлике 60 см. и код које је притисак кисеоника 16 атмосфера. Овај огромни притисак буши челик загрејан обичном топлотом, бацајући га као капљице воде из извора. Помоћу Фушеове цеви може се добити топлота од 5000 степени. Никаква блиндажа не може противстати оволикој топлоти те би, према овоме, и најаче касе биле остављене на милост крадљивца кад за њихово растапање не би била потребна толика количина гаса колика не може да стане у резервоар цеви.

За отварање велике модерне касе путем растапања потребно је отприлике 14.000 литара кисеоника, па ипак добивени отвор није толико широк да би се кроз њега могла провући рука. Да би се уклонило, помоћу растапања, две браве са велике модерне касе, потребно је отприлике 60.000 литара кисеоника, а за компримирање оволике количине гаса потребна је, опет, гвоздена цев у тежини од 1000 килограма. Поред овога, и сама операција око растапања блиндаже ових каса веома је дуга. Приликом проба у фабрикама инжењерима је требало 11 часова рада да пробуше само једну руку.

Растапање помоћу електрицитета.

У циљу топљења каса злочинци су искористили и електрицитет. Ради овога, они касу за отварање доводе у везу са једном од циви које служе за електрично

осветљење собе, а другу цев са парчетом угља, од 3 см. у пречнику отприлике. Пошто се угаљ притисне на блиндажу, пушта се струја. Гвожђе се загрева и, мало по мало, кроз блиндажу се образује рупа. Овај начин растапања касе употребљује се само у извесним приликама и за релативно танке блиндаже.

Отварање касе помоћу експлозивних материја.

Најрадикалнија метода за отварање касе, пред којом су и најаче касе немоћне, јесте она помоћу експлозивних материја. Експлозиви, који се за ово употребљују, јесу динамит и нитро-глицерин. Овај последњи употребљује се у Америци према обавештењима чувеног америчког детектива Пинкертона. Нама је непознато да је помоћу њега разбијена ма и једна каса у Европи.

Да би разбио касу динамитом, крадљивац моће у шупљину браве мали динамитски фишек, танак и што је могуће дужи, са капслом на слободном крају, коју крадљивац упаљује било помоћу фитиља, било помоћу електрицитета. Експлозија, која се производи у унутрашњости браве, потпуно је поквари, а понекад и ишчупа. Ми смо констатовали у једном случају разбијања касе помоћу динамита од једног италијанског анархисте потпуно ишчупавање браве до новца, који се налази близу браве, није ниуколико био оштећен експлозијом.

Звук експлозије релативно је врло слаб, а крадљивци га још више ослабе окружујући браву рубљом, јастуцима итд. и међући душек пред фасаду касе.

Свеколика акција експлозива манифестује се у унутрашњости браве, непродизводећи скоро никакав спољни потрес. У горепомнутом случају разбијања касе помоћу динамита видели смо да се флаша мастила, која је била на каси, није ни помакла у моменту експлозије. Круг прашине око ње био је потпуно неповређен.

Употреба динамита као средства за разбијање касе датира се од пре 20 година. Једна од првих каса у Европи, која је разбијена на овај начин, била је каса „*American Express*“-а, у Паризу.

Нитро-глицерин је још моћнији експлозив но динамит. Једна кап ове зетњиаве материје, унета у браву од касе и запаљена, у стању је да разруши браву. Ношење ово материје скоччано је, међутим, са опасношћу и због тога је, вероватно, и не употребљују европски крадљивци.

Интернационалне банде за разбијање касе.

Обијачи касе припадају обично интернационалним бандама. Чак се тврди, а и дневни листови доносили су, да данас постоје три удружења за разбијање касе, и то права удружења на акције, која имају своје директоре, инжењере и т. д. Једно од ових удружења, удружење англо-америчко, има своју управу у Лондону; друго, удружење италијанско-француско, у Паризу, а треће у Цариграду и Кајриру. Тврђење ово не почива

ни на каквом стварном основу, и пуштено је у свет од једног новинара жељног сензационих новости. Истина је само то, да се међу професионалним опасним крадљивцима налазе индивидуе најразноврснијих народности. Као чланови свију интернационалних банди ове индивидуе упознале су се и удружиле у казним заводима.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ

(НАСТАВАК)

Ето то су стварни број људи и издаци бригаде сигурности. Са тако малим бројем и са тако скромним издацима ја сам ујемчавао безбедност у једној престоници од близу милијон становника; ја сам уништио сва злочиначка удружења и онемогућио их да се обнављају, и ако за ову једну годину, од како ја нисам у полицији, нису постала нова и нису се дешавало крађе то је зато, што су главни мајстори испраћени у казнене заводе још док сам ја имао задатак да их гоним и трепим.

Пре мене странци и паланчани сматрали су Париз као доповеску пећину, где је човек и дану и ноћу имао бити као на стражи, где је сваки појединац, ма како се чувао, био сигуран да ће платити своју добродошлицу. А за време моје није било округа где није сваке године извршено и више и тежих злочина него у сенском округу, у коме кривци никад нису остајали непронађени а још мање некажњени. Почев од 1814. године народна стража¹⁾ постизала је стално ове резултате. Нигде до душе њена будноћа није била ни нужнија ни знатнија, али се такође признати мора, да и поред ње, у време распуштања наше војске и пребегавања страних војника, кад у наше вароши, а нарочито престоницу, нагрну гомпла рђавих људи, пробишета и голотиње свих народа, бригади сигурности и њеноме шефу остајаше много за рад. Тако, исто, мислим да нећу рећи много, ако, на основу искуства које сам имао за време трајања народне страже кажем, да без ње не би било никакве безбедности. Међу њеним људима увек сам налазио интелигенцију, вољу за помагањем, слогу и пожртвовање за опште добро, што нисам никад опазио ни међу жандармима, чија се ревност огледала само у грубијанству пошто опасност прође. Ја сам у бригади сигурности створио толико примера и моји начини поступања неће бити лако заборављени, али ма каква да је умешност мога местозаступника, за све време док Париз не буде имао грађанску стражу неће се успети да се униште злочинци који се јављају у новим покољенима, јер је немогуће надзиравати их свуда и свагда

¹⁾ коњичка жандармерија

у исто доба. Шеф полиције сигурности може бити свуда а ниједан од његових агената нема сто руку као Бријаре¹⁾. Прелиставајући новине човек се ужасава од грдног броја крађа са разбијањем које се дешавају сваке ноћи, а међутим новине не дознају ни за једну десетину од њих. Изгледа скоро као да се на обалама Сене настанила нека насеобина робијаша. Трговци у најживљим и најнастањенијим улицама не усуђују се више спавати. Парижани, који не смеју ни из куће да се мрдну, а камо ли да куда прођу, говоре само о прескакањима, о вратима отвореним удешеним кључем, о опљачканим становима итд. итд. а међутим ми смо у доба кад су те несреће у опште најмање. Шта ће бити кад дође зима и кад преставе рад па беда нападне један велики број људи? Јер, у пркос тврђења неких државних тужилаца, који се силом праве да не виде оно што се око њих дешава, беда изазива злочине. И беда, у једном друштву рђаво уређеном, није боља казна од које се може сачувати, па чак и кад су људи вредни. У доба кад су људи били врло ретко настањени моралисте су могле рећи да су само леиштине изложене да умру од глади, али данас је све друкчије, и ко загледа, брзо ће се уверити, да не само нема рада за све него да се још и наградом за неке послове не могу подмирити ни најнужније потребе. Ако прилике заиста дођу тако тешке као што се може предвидети, ако трговина застане, ако индустрија не могадне наћи нову потрошњу за своје производе и ако се потрошња смањи у онолико у колико производња напредује, како ће се излечити једно тако велико зло? Нема сумње било би боље помагати сиротињу него сањати о начину како да се спрече последице њиховог очајања; али не могући чинити боље не треба ли и пре кризе обезбедити јаван ред? и чиме се он боље може обезбедити него установом једне грађанске трупе која у име једнакости и поштења бди и ради без престанка? Да ли је боље установити једну тако отмену тако племениту установу, које се круг може проширити и сузити по вољи, или установити трупе агената које ће отпуштати одмах чим се поверује да се може без њихове помоћи? Требало би не знати да је полиција сигурности до данас рекрутована из затвора и казних завода, који су као основна школа и расадник крађиваца. Употребите такве људе у већем броју и пробајте да их отпустите пошто су сазнали полицијска средства, они ће се вратити старом послу са још више изгледа на успех. Сви они, које сам од мојих помагача отпустио, потврдили су то. Чак ни чланови моје бригаде, а она је цела била састављена од људи осуђиваних, нису били постали неспособни за послове који су у супротности са поштењем; могао бих истина навести неколико којима сам без устезања и без признанице поверавао знатно суме, чак их нисам ни бројао, али такви су агенти

били у мањини; а то ће рећи да је ту било мање поштених људи, сразмерно броју, него ли што их има у другим редовима, којима је часно припадати. Видео сам бележнике мењаче, банкаре који су проневеравали указано им поверење и готово восело подносили су бешчашће у које су падали, а међутим, видео сам једног од мојих потчињених, једног бившег робијаша, који је се убио зато што је прокоцкао пет стотина динара који су му били поверени. Могло би се забележити у берзанским анализима још много сличних случајева, али... Него, није овде место да браним бригаду сигурности са једног гледишта које је страшно за њену службу. Ја сам само хтео да докажем штету од знатног броја шпијуна, а та штета излази из свега онога што сам рекао, чак и да оставимо на страну морал народа кога на тај начин пуштамо да се мири мишљу да је свака осуда само шегртовање и средство да се дође до сигурног ужитка, а полиција да није ништа друго до инвалидски дан за осуђенике.

Права вредност мојих мемоара почиње тек од установе *бригаде сигурности*. Можда ће ми неко замерити да сам дуго забављао читаоце мојим личним стварима, али је било потребно да се зна кроз какве сам тешкоће морао проћи док сам постао Херкул, коме је било одређено да треби земљу од страшних наказа и да почисти. Еугијеву шталу. Ја нисам постао одједном, ја сам текао каријеру посматрањем и другим искуством. Показао сам већ неколико примера, из којих се види да умем радити, али ћу тек изнети моје радове; видеће се труд, који сам морао улагати, опасности које сам сретао, лукавства и вештине које сам употребљавао да бих испунио свој задатак у свој његовој ширини и да бих од Париза начинио најсигурнију престоницу на свету. Изнећу средства којима се служе крађивци и показаћу знаке по којима се могу познати. Описаћу њихове обичаје, њихове навике, њихов језик, њихово одело, а крађивци, према „послу“ који раде, имају и одело. Изнећу мере за уништење превара и спречавање страшне вештине свих оних варалица и мањих трговаца, који и ако постоји Света Пелагија¹⁾ односе сваког дана милионе правој трговини. Показаћу мајсторију и лукавство свих варалица који пљачкају људе. И још проказаћу најглавније међу њима стављајући им жиг на чело по коме ће их свако познавати. Изређаћу разне врсте злочинаца почев од убица до обичних дупежа и поделићу их у категорије које су корисније него што су категорије Бурдонсове²⁾. Показаћу часним људима све замке, које им се могу наместити и навешћу криминалистима разне изговоре помоћу којих кривци често успевају да обману судије.

Обелоданићу погрешке нашега кривичнога ислеђења и оне, још веће, у нашем казненом систему. Захтеваћу измене,

ревизију и усвојиће се оно што будем тражио, јер ће разлози биди убедљиви. Предложићу знатно побољшање у управљању са затворима и заводима, и, како ја осећам јаче него други невоље мојих бивших другова, метнућу прст на рану и бићу може бити срећан да законодавцу дам податке на основу којих ће се моћи ублажити њихова судбина. У сликама колико разноликим толико и новим показују оригиналне црте неколико друштвених редова који се још отимају од цивилизације, или боље, који су изашли из њеног круга с намером да живе поред ње и од онога што она има рђавога. Изнећу верно физиономију ових последњих редова, доказаћу како је потребно преуредити неке установе и поправити навике читавог једног дела народа, који сам ја имао прилике познати боље него нико. Задовољићу љубопитство у сваком погледу, само што то није главни циљ који сам себи поставио, него да се поквареност смањи, да нападаји на својину буду ређи, да проституција престане бити нужна последица извесних несрећних прилика, да развратности, којих су учиниоци заклоњени од законске казне, нестане једном или бар да не буду сталан предмет скандала за човека који схвата потребе природе и зна их поштовати. Овде зло долази озго и да би се уништило треба напасти друштвене врхове. Отмен свет је заражен овом губом која у последње време нагло напредује. Кад човек погледа имена записана на листи ових модерних Сарданапала не може се уздржати а да не оплакује људску слабост, а још та листа помиње само оне у чије се неприлике и полиција морала умешати.

Међу публиком је распрострањено да нећу да пишем о политичкој полицији; писаћу ја о свима могућим полицијама, почев од језуитске до дворске; почев од полиције за заштиту морала до дипломатске полиције (шпијунаже за рачун трију великих сила, Русије, Енглеске и Аустрије). Извећу све велике и мале точкове оних машина које су увек спремне, не на корист општега добра, него за рачун онога који их подмазује, а то ће рећи за рачун сваког онога који располаже новцем. Јер, који каже политичка полиција, каже установу створену и одржавану жељом да се неко обогати о трошку владе која се плаши; који каже политичка полиција, каже тако исто потребу да буде уписан на буџетску партију за поверљиве циљеве, или потребу да добије какво тајно место на каквом фонду, који је често незаконито установљен; каже, потребу извесних чиновника да се покажу неопходни и важни представљајући државу у опасности; најзад потребу пљачкања на рачун једне гомили пробисвета сплеткароша, коцкара, пропалица и т. д. Можда ћу успети да покажем неисправност оних сталних агената одређених да спречавају атенгате, који се дешавају само у великим размацима времена, да спречавају злочине које нису могли никад предвидети пре но што се десе, или тек онда, ако су и они сами били у завери. Све ове ствари изнећу без поштеде, без страха, без страсти;

¹⁾ Див из митологије.

Пр.

¹⁾ Затвор који данас не постоји. Пр.

²⁾ Шеф Шуана, а после народни посланик.

Пр.

казаћу праву истину било да говорим као сведок, било као лице, које је радило.

Од увек сам политичко шпијуне мрвео са два разлога: прво, што су ако не врше своју дужност, лупежи, а ако је испуњавају, што зависи од личности, они су разбојници. За време моје службе имао сам веза са већином од ових плаћених шпијуна, познавао сам их посредно или непосредно; именовашу их све... то могу, нисам учесник у њиховој срамоти; ја сам само видео њихова лица и наличја. Знао сам каквом снагом полиција ради. Запазио сам и показаћу како се мора бранити од шпијуна, како да се изиграју и како да им се покваре њихови гадни и рђави планови. Ја сам све посматрао, све чуо, ништа ми није промакло; а они који су ме омогућили да све чујем и видим нису били проказивачи, пошто сам ја био старшина једног полициског одељења то су могли мислити да сам један од њихових; зар нисмо црпели исту васу?

Надам се да ће ми се веровати, јер сам досад учинио неколико признања, која ме понижавају, да бих, кад би био посвећен у политичку полицију, изнео све без обзира. Новине, које нису увек добро обавештене, тврде да су ме виђали у разним скуповима, да сам са мојом бригадом дејствовао за време јулских нерада, приликом сахране генерала Фоја, приликом годишњице смрти младога Далмана, да су ме видели у школи права и медицине итд. Многи су ме доста видели свуда где је било гомиле, али шта је се могло отуда закључити? Да сам тамо тражио лопове и лупеже, јер је било вероватно да ће тамо доћи да „раде“. Ја сам гонио сецикесе без обзира да ли су или нису присталице Устава; чикам да ми се покаже макар и један од ухапшених за бунтовничке узвице који је међу онима, који су га затворили, познао кога од мојих агената. Нема апсолутно никакве мешавине између политичког шпијуна и тајног агента који гони лопове. Њихови су делокрузи потпуно подвојени: први треба само да има потребне храбрости да хапси поштено људе који се нимало не одуширу, а храброст другог је сасвим друкчија: разбојници нису тако послушни. Прилично је се распрострало веровање да ме је један сакација познао међу студентима који нису хтели ићи на предавања професора г. Рекамије-а и да су ме студенти хтели убити, али та је повика била без основа. Доста је један шпијун био опажен, грђен па чак и бијен, али то нисам био ја, а признајем да ми је то мило. Али, кад сам се после нашао у средини ових младих људи, који су учинили ту погрешку, ја се нисам устезао да им кажем своје име. Они су одмах схватили да Видок не може ништа имати против синова честитих фамилија, који не краду ни косе ни салове. Кад сам дошао међу њих држао сам се тако да им не чиним никакву непријатност и они су увидели да нисам имао задатак да их и иначе огорчено кињим. Најзад, ја понављам ни бунтовнички узвици, ни други преступи у мишљењу нису били мој посао и многи су у мом присуству изговарали најбунтов-

није речи али ја нисам сматрао да је моја дужност да и о томе водим рачуна.

Политичка полиција нема сталних трупа, она има увек за велике прилике „добровољце“, плаћене или без награде, који су готови да јој помогну. У 1793 години она је пустила Септембристе¹⁾ те су изашли из подрума и вратили су се тамо тек после покоља. Они што су 1827 год. поразбијали прозоре и пробали снагу у крвопролићу у улици Сен-Денис, нису вероватно били из бригаде сигурности; ослобођени суђеници нису оно што је најгоре у Паризу. Они не пристају на све што се од њих може захтевати; ја се за то позивам на г. Делавао. Моја улога у политичкој полицији ограничава се на извршење неколико нарадаба краљевског заступника или министра, које би биле извршене и без мене, а међутим имале су све услове праведности. Никаква људска сила, нити каква награда, нису ме могли навести да радим нешто што се не слаже са мојим назорима и мојим осећањима. Вероваће ми се да истину говорим кад се сазнају мотиви због којих сам напустио службу коју сам вршио петнаест година; а кад се дозна извор и узрок оне смешне измишљотине да сам требао бити обешен у Бечу због покушаја убиства Наполеоновог сина; и кад будем казао с каквом ми се језуитском намером приписује измишљено хапшење неког лопова, који је косањим био ухапшен иза мојих кола у часу кад сам пролазио преко трга Водоаје.

Пишући ове мемоаре ја сам се прво био одлучио да водим рачуна о обазривости коју ми препоручује сам мој положај: то је било мудро. Јер, и ако ми је казна опроштена још 1818. године, ипак сам могао имати неприлике са административним строгостима; опроштај који сам добио, није био судски уважен пошто нисам могао обновити исљеђење, и власт, која је по томе још била у власти да надамно врши самовољу, могаоше ме натерати да се кајем ако би моја открића прелазила границе наше уставне слободе.

(НАСТАВИТЕ СЕ)

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Једном дат пристанак на састав изабраног суда, једна парнична страна не може доцније опозивати.

Р. М. као пуномоћник извесног Т. из Ниша, обратио се начелнику среза Н. и молио га да састави изабрани суд који ће извршити подолу једне пиве, између његовог властодавца и М. и Ђ. браће Илића, наводећи, да их је раније изабрани суд делио, али да је пресуда тог изабраног суда решењем прв. суда од 1895 год. поништена зато, што је се изабрани суд упустио у пресуђење о својини као ненадлежан.

¹⁾ Разбојници, који су учествовали у означеном покољу. Пр.

М. и Ј. изјавили су да не пристају на састав изабраног суда пошто немају ништа да деле са властодавцем молитељевим.

Начелник срески решио је под 22 фебруаром 1911 год. Бр. 3745 да има места саставу изабраног суда за поделу полпиве, јер је овде случај из § 434 грађ. пост. одређујући у исто време другој парничној страни судије, пошто она није хтела да их бира.

Ово решење поништило је начелство окружно, налазећи да саставу изабраног суда има места само онда кад се парничари сложе на исти или кад су судом на изабрани суд упућени као и у случају предвиђеном у § 434 грађ. пост., а овде није ни један од ових случајева.

По овим примедбама начелник срески поступио је и донео решење: да нема места саставу изабраног суда пошто се парничне стране о томе нису сложиле, нити су на то упућене одлуком надлежног суда.

Начелство окружно и Министар Унутра. Дела, одобрили су ово решење среског начелника.

Ну Државни Савет, коме је жалба изјављена, нашао је: да решење Министарства не одговара закону са ових разлога.

Из решења начелника среског од 12 јула 1912 г. № 1847 и Првостепеног Нишког Суда од 27 септембра 1895 № 11663. види се, да су се парничари сагласили на изабрани суд о деоби спорног имања, и да их је изабрани суд делио, но да је Првостепени Нишки Суд пресуду пом. суда поништио, што није судио о деоби већ о својини спорне земље зашта није био надлежан, те је тиме прекорачио границе дате му власти, и наредио да парничари саставе други изабрани суд ради деобе ове земље. Кад то стоји, онда је неуместан навод начелника среског у решењу од 25 јула 1911 г. Бр. 13128 да саставу изабраног суда нема места, што се парничари на исти нису сложили, и што нису на то били упућени одлуком суда.

Према овоме, а на основу § 437 грађ. пост. ранији пристанак парничара на састав изабраног суда обавезан је за обе парничне стране и сада не могу браћа Илићи од тога одустати.

А како су овде испуњени и остали услови из §§ 433. 434. 436, 437 и 438 грађ. пост. то је жалилац погрешно одбијен од свог тражења.

Министар Унутрашњих Дела није усвојио ове примедбе, налазећи да је његово решење правилно и на закону основано, пошто у овом случају нема потребне сагласности парничних страна за изабрани суд, која би одговарала у свему наређењу из § 436 грађан. поступка.

Државни Савет остао је при првом свом посматрању и решење Министарства поништио.

Одлука од 11 октобра 1912 г. Бр. 7377.

К. И. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Тихомир — Тислав Марјановић, родом из Стрмова у срезу рачанском, одбегли осуђеник Београдског Казненог Завода, побегао је из притвора среза јадранског, у коме је био због више опасних крађа. Стар је 23 год., средњег раста, смеђе косе, жућкасто-зелених очију; од особених знакова има: а) белегу од

посекотине, у облику праве линије, правца хоризонталног, величине 1 см., за 1.5 см. испод корена левог кажипрста; б) младеж у величини пшеничног зрна за 2 см. испод грла; в) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца хоризонталног, величине 2.5 см., на репу десне обрве, и г) белегу неправилна облика, величине 3/2.5 см. на средини превоја леве стопале.

Депеша Начелника Среза Јадранског Бр. 24313.

Душан Ђокић и Милан Ил. Пешић, осуђеници Нишког Казненог Завода, побегли су 18 овог месеца са осуде. **Душан** је родом из Лесковца, стар 28 год. стаса омањег, косе црне, лица дугог, обрва извијених, очију смеђих, бркова танких. Осуђен је био од Лесковачког Првостепеног Суда на 3 год. робије због покушаја убиства. **Милан** је родом из Равне Реке, стар 26 год., средњег стаса, смеђ, очију граорастих, бркова малих и жутих; Брањски Првостепени Суд осудио га је прошле године на 4 год. робије због опасне крађе.

Депеша Нишког Казненог Завода Бр. 3420.

Петар Гајић, по народности Бугарин, средњег стаса, сувоњав, промањаст, очију сивих, косе плаве, извршио је у Београду једну опасну крађу и побегао.

Акт Кварта Варошког Бр. 14672.

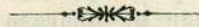
Марија — Дину Динуловић, осуђеник Нишког Казненог Завода, побегао је 22. тек. мес. са осуде. Родом је из Брзе Паланке, ци-

ганин — коритар, стар 23 год. стаса омањеног, плав, очију плавих и избуљених.

Депеша Управе Нишког Казненог Завода Бр. 3444.

Сава Р. Стефановић, слуга, родом из Врање, повисок, очију смеђих, косе црне, извршио је крађу у Београду, и побегао.

Акт Кварта Дорћолског Бр. 7783.

КРАЂА СТОКЕ

Николи Милошевићу, служитељу пожаревачке поште украден је, ноћу између 12 и 13. овог месеца, *коњ*, матор 6 год., лаке алатасто-риђе, цветаст, брњаст, без жига и роваша. Са коњем су украдена и једна *коњска кола*, обојена жутом бојом, као и половни амови.

Депеша Градског Пожаревачког Суда Бр. 11857.

Живојину Ликићу, из Ратине, украдена је *ждребница*, матора 1 1/2 годину, лаке алатасте, у леву предњу ногу путаста.

Депеша Начелника Ср. Жичког Бр. 15035.

ЌИЖЕВНИ ОГЛАС

Књига:

„ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА“

готова је и може се добити како код потписаног, тако и код свију књижара у Београду.

Пошто је књига изнела 55 штампаних табака, више дакле 30 штампаних табака од онога, што је позивом на претплату обећано, па је придодат и регистар, то је цена књизи повећана од 5 на 8 динара, како би се покрили трошкови око штампе.

НАЂЕН ЛЕШ

У општини престрешничкој, у планини Јастрепцу, а на месту званом „Добра Вода“, нађен је 20. овог месеца леш непознатог лица чију фотографију износимо. Полицијским увиђајем и лекарском секцијом утврђено је, да је непо-

знати убијен сикиром — преклан са обе стране врата, а и по глави и лицу има неколико удараца.

Акт Начелника Среза Прокупачког Бр. 18959.

Књижари у унутрашњости могу добити књигу на доплату са 20% рабата, ако поруче најмање десет књига.

Појединцима ћу слаати такође на доплату.

Димитрије С. Калајић
окожни начелник у пензији
„Негошева“ бр. 71.